

Nr 27.

Av herr **Lindström** och herr **Wangson, Otto**, med vissa önskemål beträffande omorganisation av yrkesinspektionen.

I årets statsverksproposition under femte huvudtiteln berör statsrådet och chefen för socialdepartementet frågan om den effektivisering av yrkesinspektionens verksamhet, varom riksdagen hemställt i sin skrivelse den 27 maj 1930, nr 287. Statsrådet påminner om att socialstyrelsen föreslagit dels en omorganisation av den byrå inom den centrala myndighet — som är socialstyrelsen själv — vilken handlägger arbetarskyddsärenden, dels ock vidtagande av åtskilliga åtgärder beträffande den lokala yrkesinspektionen. Socialstyrelsens berörda förslag finner statsrådet icke vara i det skick, att de kunna läggas till grund för en proposition i ämnet. Dessa frågor kräva ytterligare överväganden, enligt socialministerns mening. Han hoppas att kunna förelägga nästkommande års riksdag förslag i ämnet.

Man kan utgå ifrån att de hundratusentals arbetare i vårt land, vilkas välfärd i hög grad beror på yrkesinspektionens effektivitet, skola vara mycket intresserade av det sätt, varpå hithörande frågor lösas. Den nuvarande arbetarskyddslagen och yrkesinspektionen äro utan tvivel efterblivna med hänsyn till den kraftiga industriella utveckling, som försiggått under de senaste decennierna. Det industriella arbetet har blivit föremål för lagstiftning i olika avseenden. Bland annat har arbetstidslagen genomförts, vilken begränsar arbetstiden med följd att industriföretagarna anstränga sig för att på ett effektivare sätt än tidigare tillvarataga varje minut av arbetstiden. Rasterna ha förkortats och indragits, men i gengäld slutar arbetet betydligt tidigare på dagen än fordom var fallet. På grund härav nödgas arbetarna i ännu större utsträckning än förr intaga sina måltider på arbetsplatsen. Med den allmänna utvecklingen ställas även ökade krav på renlighet och hygien, på goda och sunda arbetslokaler, på rymliga mat-, tvätt- och duschrum och, där arbetets natur så kräver, bad. Utrymmen för att förvara arbets- och gångkläder äro även nödvändiga. Nutidens arbetare önska gå rena och snygga från arbetet.

I arbetarskyddslagens 5 §, stycket g, stadgas att i förhållande till antalet arbetare, dessas fördelning på kön och arbetets natur skall i eller invid arbetsstället finnas tillgång till tvätt- och dricksvatten samt avträden, ävensom lämplig plats för ombyte av kläder; därjämte bör åt dem av arbetarna, som icke äro bosatta i närheten av arbetsstället, därstädes beredas tillgång till lämplig plats för intagande av måltider samt lägenhet att värma medhavd mat.

Arbetarskyddslagen har sålunda, även i dess nuvarande avfattning, en viss ram för uppfyllande av här nämnda krav. Stadgandena äro dock villkorliga och vaga samt inskränkas i hög grad av bestämmelsen att ändamålet

med lagen må vinnas med minsta möjliga kostnad och olägenhet för arbetsgivaren. Denna bestämmelse står icke i god samklang med den nutida industriella utvecklingen, vars ledstjärna är rationalisering. Arbetarskyddslagen skulle emellertid till anda och bokstav bättre kunna omsättas i det verkliga livet, om yrkesinspektionen vore mera effektiv och så organiserad, att den motsvarade den utveckling, som industrien undergått sedan världskriget. Frånsett att lagen medger inspektionen rätt att helt underlåta inspektera vissa arbetsplatser, är, med den arbetskraft som står till förfogande, dess kapacitet alldeles för liten. Samtliga rikets yrkesinspektörer ha gång på gång framfört klagomål över att deras och deras medhjälparens krafter icke förslå att fylla den maktpåliggande uppgift som tilldelats dem. Vad man skulle kunna kalla inspektionens yttre effektivitet kommer sannolikt att bliva förbättrad, när de i årets statsverksproposition bebådade åtgärderna vidtagits.

Med hänsyn till dessa omständigheter är det därför på tiden, att yrkesinspektionen blir föremål för en grundlig reform. Det är emellertid knappt troligt, att institutionen ensam skall bli i stånd att utföra sin uppgift, även om dess yttre kapacitet mångdubblas. Endast de *arbetsplatshygieniska* krav, som numera framställas, äro så vidlyftiga, att en yrkesinspektion, även om den blir ett helt ämbetsverk, icke förmår fylla dem. För en rätt bedriven yrkesinspektion fordras icke blott tekniskt utbildade inspektörer, utan även hygieniker och läkare. För att uppnå en modern yrkesinspektion och en modern arbetsplatshygien måste också — kanske i första hand — litas till *frivilliga krafter*. Man måste räkna med företagarnas stigande insikter om det nyttiga uti att medverka till goda och *hygieniska* förhållanden på arbetsplatserna. Även måste man lita till arbetarnas medverkan. Här är ett fält, som ligger fritt för samarbete mellan företagare och arbetare.

Inom en del stora företag i vårt land har upprättats så kallade *arbetarskyddskommittéer*. I dessa äro arbetarna och företagsledningarna representerade. Skyddskommittén vid Svenska Kullagerfabriken i Göteborg kan anföras såsom ett gott exempel på huru en väl organiserad skyddskommitté arbetar. I arbetarskyddslagen säges intet om skyddskommittéer. I denna talas blott om att ett eller flera arbetareombud måtte väljas. Skyddskommittéinstitutionen har växt fram på frivillighetens grund under ömsesidigt medvetande om dess nödvändighet. Skyddskommittéerna ha, där de förekomma, utvidgat sin verksamhet till att omfatta icke blott förebyggande av olycksfall, utan även förebyggande av sjukdomar, skapande av bättre hygien på arbetsplatsen m. m. Dessa genom fri samverkan upprättade skyddskommittéer böra vid den omorganisation, som yrkesinspektionen måste underkastas, tagas såsom goda exempel. Då det knappast är möjligt eller lämpligt att ge den statliga yrkesinspektionen sådan omfattning och sådana befogenheter, som de fungerande skyddskommittéerna ha, bör i samband med den reform, som i statsverkspropositionen förts på tal, undersökas huruvida icke skyddskommittéinstitutionen kan läggas till grund för hela yrkesinspektionen. Yrkesinspektionens uppgifter skulle i så fall huvudsakli-

gen bli att övervaka lagarnas efterlevnad och utgöra den instans, till vilken eventuella lagöverträdelser kunde anmälas.

Undan för undan utvidgas den lagstiftning, som i olika avseenden ingriper i förhållandena på arbetsplatserna. Både den rent inhemska lagstiftningen och de initiativ, som tagas av internationella arbetsorganisationen, verka i denna riktning. Detta ger den statliga yrkesinspektionen omfattande uppgifter. För att bli i stånd att fylla de uppgifterna, för att medverka till att genomföra en effektiv arbetsplatshygien och sålunda motverka risker för yrkes- och andra sjukdomar, bör yrkesinspektionen förses med tillräckligt antal läkarvetenskapligt utbildade krafter. En verklig effektivitet vinner den först, om den bygger på ett genomfört system av skyddskommittéer. Genom sådana kommittéer kunna arbetarnas egna erfarenheter från sina arbetsplatser bli fullt utnyttjade för det mest väsentliga i sammanhanget: *förbättringen av arbetsplatshygienen.*

Med stöd av vad som här anförts föreslås,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att vid den i årets statsverksproposition bebådade omorganisationen av yrkesinspektionen möjligheter beredas för att tillvarata de arbetsplatshygieniska synpunkter, som utvecklats i ovanstående framställning.

Stockholm den 20 januari 1937.

Rickard Lindström.

Otto R. Wangson.

